

K R E Š T A N

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:		Zodpovedný redaktor: EDVARD SÁNDORFI.	Redakcia a vydavateľstvo: <i>Budapest, VIII. ker., Józsefkörút 35.</i> sem sa majú posielaf predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 slpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspak nedávajú.
Na celý rok	— — — — 2 zl. — kr.		
Na pol roka	— — — — 1 " — "		
Na štvrt roka	— — — — " 60 "		
Jednotlivé číslo 4 kr.			

Panna Maria s Ježiškom

Liberálne noviny.

Budapeštianske časopisy sdeľujú chýr pre zaslepených kresťanov slovenských doista pre-radostný, že voľaktori liberálni ablegáii ustálili sa na tom, pre ľud slovenský vydávať akési nové liberálne noviny slovenské.

Radujme sa tedy a veselme sa! „Opravdového Kresťana“ vydáva vláda z našich grošov, „Slovenské Noviny“ podobne, taktiež časopis „Vlasť a Svet“. Všetky tieto noviny upomínajú nás na opis farizeov vo sv. Písme označených: „ktorí — vraj — zovnútorne chodia oblečení v odeve ovčom (nevinnom), vnútorne ale sú vlčí hltaví.“

Tak je. — „Opravdový Kresťan“ na pr. vzal na seba docela zovňajšok nášho Kresťana, obsah ale, t. j. vnútornosť týchto novín nič iné nenie, ako chválospevy toho mnohého násilens-tva pri voľbách, ako chválospevy civilného sobášu a civilných matrik, ako chválospevy židovských figlov. Vôbec pod pekným kepienkem usilujú sa všetky tieto časopisy liberálne ničiť a vykoreniť mravno-náboženský cit ľudu slovenského, a usilujú sa zadržat ľud v jeho zaslepenosti, veď dobre vedia, že keď toto docielili by, nuž vtedy dá sa s ľuďom aj naďalej ľahko zametať.

A k dosiahnutiu týchto potajomných cieľov svojich upotrebuju všetko, čo len upotrebiť dá sa. Pod Bánffym to bolo jejich prostriedkom, že osočovali a obviňovali duchovenstvo, a nabrz-galy mnoho daromnic, tak že ľud s opovržením počal hromžiť na tie mnohé zrejmé luhárstva. Tohoto prostriedku sa pod Széllom zriekli, a začínajú slovenčiť. Krásne obrazy predstavujú Slovákom; spomínajú práva, starootcovské zvyky, vzdelanie Slovákov, spomínajú spravdливость vlády, ktorá vraj neide národnosť Slovákov utlá-čať, lež rozhodne stojí na tom, aby každý, ako rovnoprávny občan vlasti mohol požívať svo-bodu, ktorá jemu aj jako národovcovi prináleží. Hľa jaké to pekné vlastenčenie! Keby sme my písali o týchto otázkach, to by nás ihneď dali na šibenice novomódneho hazafišágu fahať! Ale liberálom, tým je všetko dovoleno.

My však ľud klamať nemôžeme. My žia-dame pre ľud toho, čo mu dnes najviac schádza, a síce 1. svobodu viery, a 2. chleba!

My nemôžeme zamlčať, že to hlúpe zby-točné vlastenčenie protivíť začína sa záujmom výchovy kresťanskej a vzdelaniu kresťanského ľudu. My vyznávať musíme. Ž. opatrovnice, štátne školy, štátne opakujúce školy, vzdeláva-júce spolky, ovody (detské školy) zo srdca ne-návidíme, a tieto zatracujeme preto, lebo tieto ústavy všetky sú beznáboženské, v ktorých ani len znak sv. križa, ani mena Pána Ježiša Krista a prebl. Panny Marii netopia. My ako verné deti našej drahej vlasti za vlastizradau držíme kaž-dého, kto základ vlasti t. j. náboženstvo a mravný cit podkopáva. A liberálne noviny veru to robia. Preto každý, komu dobro vlasti a bu-dúcnosť jej na srdci leží, takéto noviny musí zo srdca nenávidieť a jako bludárstvo zatracovať.

Liberálne noviny chodia a ukazujú sa síce v odeve nevinnom, ale samo sebou sú len ná-hončici pre nadpráva liberálnych panákov a ži-dov. Prečo o tom nepíšu žiadne, že v Budín-pešti vyše 500 dievčat za krátky čas omámili židia a odpredali do Turecka, niektoré z nich až za 1500 zlatých? Prečo nepohoršia sa, že týchto židov súd osvobodil, alebo ktorých tres-tal, trest tento bol len na posmech malý? Prečo nepovedia, že takito nestvori by všetci neomylné na šibenici visieť mali, lebo horší sú ako mor-dári, nakoľko nielen telo, lež aj dušu toľkých nevinných lífrujú peklú?

My teda ani od tých nových liberálnych novín slovenských neočakávame nič dobrého, ale čo nás po nich!

My sme toho presvedčenia, že všetky mýlne pochopy o vlastenectve musia sa rozísť ako mhma pred svetlom pravdy viery Kristovej. Náš ľud musí dokázať svojim držaním, že vlastenče-nie na ujmu náboženskej výchovy ľudu pova-žuje za darebáctvo a podlosť. Na toto nám síce povedia kalvíni a židia, že ak sa nám ich krajinské poriadky nelúbia, máme slobodnú ce-stu vyvandrovať kam chceme. Takto aspoň pí-saly židovsko-kalvínsko-liberálne noviny. Nech teraz voľakto hovorí, že nestroja sa nás kresťan-ov jednoducho vykoreniť. Ba veru stroja, a tým je väčšia ich radosť, čím viac z nás výnde na psi tridsiatok a zanechá vlasť svoju. My ale odpovieme: nie tak, páni, vonkoncom nie! Nám sa líbi, ale len po kresťanský žiť vo vlasti našej,

a vám cudzincom, keď naše kresťanské smýšľanie sa protiví, tak sa practe ta, zkadial ste prišli, do Haliča — my však nemáme sa kam vrátiť, lebo my sme tu boli vždy, a vám k vóli veru nepôjdeme, lež pôjdete vy!

Nám ale tak sa zdá, že mnohí z nášho kresťanského ľudu sprisahali sa, že za vysvobodenie seba z otroctva nekresťanov ani len prstom nekývnu. Ináč není možno pochopiť tú ich nedbalosť voči strašne rastúcej biede ľudu kresťanského. Po celom svete učí sa ľud: už aj žobráci začínajú čítať noviny, a našich život je ešte vždy ten starosvetský; ráno vstať, cez deň pracovať, na druhý-tretí deň zase, v nedeľu a sviatok opíť sa páleným, zakiaľ je na čo dlhy robiť, z novín vysmievať sa, napokon odpredať všetko židovi, na starosť močku sbierať, a hladovať a biedno zomrieť. A deti? Máme dost židovských zemepánov nuž môžu k tým vstúpiť do služby!

Drahí bratia moji, není-li tomu tak? Vy, ktorých Pán Boh rozum osvietil a s nami spolu cítite pravdivosť týchto smutných pomerov: vy chyďte sa bohumilej práce, rozširujte „Kresťana“, sbierajte predplatiteľov, a jestli nerozumejú peniaze poštou odoslať, urobte im to vy z priateľstva, a s povedomím toho, že konáte týmto dielo skutočne apoštolov!

E. S.

POLITICKE CHÝRY.

Kvota. (Kľúč, dľa ktorého vyratáva sa, koľko má platiť Uhorsko a koľko Rakúsko na zaokrytie spoločných výdavkov, ako veľkovyslanectva atď.). Už dva roky pojednáva naše kvotové poverenie s rakúskym, ale ešte podnes nepodarilo sa im kvotove percentá ustáliť. Rakúžania žiadajú, aby Uhorsko 38 percentov platilo na spoločné útraty a Rakúsko 62 percentov, Uhorsko však len 33 percentov podáva so svojej strany. Výborníci kvotoví vypisujú a dopisujú si, a behajú jeden za druhým z Pešti do Viedne, a naopak už dva roky, a výsledku žiadneho niet. 17-ho t. m. keď došli členovia rakúskej deputácie do Budapešti, toľko sa jednali, až konečne medzi našimi a nimi nebol, iba pol percenta rozdielu. Naši podávali výhľad na povýšenie kvoty na 34 percentov, Rakúžania ale žiadali najmenej 35 aj pol percentov. No nedorozumeli sa, a teraz považuje sa za možné, že Jeho Veličenstvo, berúc do ohľadu číslice kvoty vo výboroch, ustáli kvotu v prostrednom počte medzi 34 a 34.5; totiž pre Uhorsko 34.25 percentovú a pre Rakúsko 65.75 percentovú kvotu.

Štátne výhody priemyslu. Podľa návrhu zákona, ktorý predložil snemu minister Hegedús, majú požívať

štátne výhody nasledujúce odbory priemyslu: fabriky na porcelán a kamenné nádoby, ohňovzdorné tehly, sklo na tabule, zrkadlá a fľaše, mramorové výrobky, valcovne plechu, kovový drôt, cinkový tovar, zbroje; ďalej lampy, krútky, liaty, kovaný železný tovar, fabriky na hudobné stroje, školské nástroje, na hodiny, hračky, papier, celulósu, chemické fabrikáty, kaučuk, sviece, konzervy, hodváb, vlny; tkáčovne, rozličné šnóry; podniky domáceho priemyslu a pod. Všetky takéto dielne sú svobodné od dane výrobkovej, ako i od obecných daňových príražíek, od poplatkov do obchodnej komory, od poplatkov pri prepise i od kolkov pri zvýšení účastinnej základiny. Nové dielne musia sa prihlásiť o tieto výhody behom troch rokov. Minister obchodu splnomocňuje sa v usrozučení s ministrom financií dať tieto výhody, keď uzná to za potrebné, i jestvujúcim už fabrikám. Stolice a obce môžu také podniky i od stoličnej, poľahne obcej dane osvobodiť. — Zákon vstúpi do života s 1. januárom 1900 a zostane v platnosti do 31. dec. 1909.

Vojna v južnej Afrike. Buri, ako sa dá z rozličných telegrammov tušiť, všade si dobre stoja. Na západných stranách zaujali dve mestá a to tie najväznejšie ohľadom na vojnu: Barkly-Vest a Danglas. S východných strán bojišťa ale oznamuje sa, že mesto Ladysmith padlo do rúk Burov, a vojvodca White je už vraj ako väzeň na ceste do Pretorie, hlavného to mesta Burov aj so svojim 8000 mužov počítajúcim vojskom. Telegrammy ďalej oznamujú, že z Pretorie 20 železničných vlakov odoslali do Ladysmithu, aby anglických väzňov do Pretorie previezli.

Teraz ale už aj Angličania začínajú sa ponáhľať, aby nepriateľ všetky najmocnejšie miesta nezaujal pred nimi. V Londýne obávajú sa, že Menelik, abyssínsky neguš, sa k Burom pripojí, ktorý nedávno Talianov bol vybil.

Je to podivné, že europejské mocnárstva so svojimi vysokovzdelanými vojskami nič nemôžu predsa vykonať. Španielsko proti Amerike, Taliansko proti Abyssinčanom dokázali sa byť slabé, a možno, že sa aj Anglii tak povedie v Afrike.

V Rakúsku ešte vždy pojednávajú o krvavých udalostiach na Morave. Táto otázka ani neprestane byť akútnou, zakiaľ súd o vražde v Polnej sa úplne neskonečí. V rajchsráte Dr. Šílený poukázal, aké nespravodlivé bolo zrušenie jazykových nariadení. Židia sú zúrivi nepriatelia českého národa a českého jazyka, preto nie je div, že nenávisť národa obracia sa proti nim.

Vyvandrovanie zo Spiša ešte nikdy nedosiahlo také obrovske pomery ako v roku tomto. Skoro každý deň sa ľúči 10—20 chlapov zo svojimi, a ide do Ameriky hľadať chleba. V niektorej dedine jesto aj 20—30 domov prázdnych. — Jaká to radosť pre židovsko-liberálov! Predsa len docielili čo chceli; už budú celé dediny vyvandrovať.

Moja tlačová pravota.

Lom, 16. novembra.

Ačkoľvek som nemal vôľu o mojej dňa 30. oktobra v Pešťbudine pojednávanej tlačovej pravote do žiadnych novin písať, predseda však z istých dôležitých príčin odhodlal som sa aspoň do „Krešťana“ o nej niečo napísať a uverejniť.

Známo je ct. čitateľom „Krešťana“, prečo mi bola tlačová pravota na krk zavesená, pre môj článok pod názvom „Civilné manželstvo“ ešte v apríli 9. a 16-ho v čísle 15. a 16. v Krešťanovi uverejnený. Hlavný kráľ. fiškál Hammersberg nachádzal v tom článku búrenie proti civilnému manželstvu a proti židom; následkom čoho bola mi tlačová pravota na krk zavesená a 30. oktobra stál som pred pešťbudínskym porotným súdom. Predseda súdu bol Leo Zsitvay. Kráľ. podfiškál dr. Gejza Nagy, môj fiškál dr. Gejza Füzeséry. Po daných mojich odpovediach na predložené mi otázky od predsedu, povstal kráľ. fiškál a držal obsirnejšiu reč, ktorou sa vynasnažoval dokazovať, že som vinný búrenia proti zákonu, proti civilnému manželstvu a proti židom, poľahke proti náboženstvu židovskému. Hovoril sedatne a oproti mne choval sa humánne, úctive, ale hovoril od vezi i odchýľne tak, že ho i sám predseda na to upozornil a napomenul, aby hovoril príslušne k veci. Po ukončenej reči kráľ. fiškála povstal môj fiškál a na obranu moju povedal ráznu, krátku síce, ale veľmi dojímavú a zajímavú reč, tak že ju bolo až radosť poslúchať. Niektorými výpoveďami v tej reči priviedol i porotcov i všetkých tam prítomných posluchačov do príjemného smiechu a kráľ. fiškála do konfúzie. Po druhej krátkej reči kráľ. fiškála a po druhej krátkej reči môjho fiškála, a po mojej na moju obranu povedanej krátkej dojímavej reči utiahli sa páni porotci do bočnej izby, a pobudnúc i poradiac sa tam asi za štvrt hodiny, vyšli ztade a ohlásili svoj súd nado mnou a síce 8. hlasmi proti 4. vyhlásili ma za nevinného a tak osvobodného. Takto bola šťastlivo ukončená moja tlačová pravota.

Mojí nepriatelia židia, zednári, liberálni tatári a týmto podobní tutti quanti vopred sa tesili, radovali, mali to už ako v hrsti, že isto-iste budem už pri tejto tretej mojej tlačovej pravote odsúdený; no ale sa sklamali, na darmo im zuby kleply. Ja som však ani najmenej nepochyboval, pevnú, nezvratnú nádej som mal, že i tento raz pravda zvíťazí a nepriatelia pravdy zahanbení budú. Prečo? Preto, lebo jako predošlé dve r. 1897 a 1898, tak i túto moju tretiu tlačovú pravotu sveril som do rúk Tej, ku ktorej celý krešťansko-katolícky svet vrúčne a dôverne volá: „Eia ergo Advocata nostra!“ I ja som ku Nej z hlbín srdca môjho tak volal a dodal: „Ty ma zachrániš, nebudem zahanbeným na veky!“ A táto moja najvýtečnejšia, najmocnejšia, nepremožitelná Advokátka, najsv. milá Matka Božia prebl. Panna Maria zvíťazila, mňa zachránila, že som nebol zahanbený, ale zahanbení sú nepriatelia pravdy. Za to Jej tu verejne najsrdečnejšie vdaky vzdávam a

z najhlbších útrov synovského srdca môjho volám: Sláva, večná sláva Ti, milá, drahá, nebeská Advokátka a milostivá Mati moja! Po milej Matke Božej vzdávam také vrúčne srdečné vdaky sv. Jozefovi, pestúnovi Pána Ježiša Krista a sv. Antonovi Pad., ktorým som sa do prímluvy a ochrany v mojej pravote odporúčal. Nepochybujem o tom, že sa i tito u Pána a Boha nášho Ježiša Krista, za mňa, za víťazstvo pravdy prímlúvali. Srdečné vdaky vzdávam i všetkým tým mojim milým priateľom a tým ct. čitateľom „Krešťana“, ktorí za mňa, za víťazstvo pravdy vrúčne svoje prosby ku Pánu Bohu Ježišu Kristu a ku milej panenskej Matke Božej vysielali. — Povďačnosťou zaviazaný som môjmu výtečnému fiškálovi dr. Gejzovi Füzeséry za jeho výbornú obrannú reč. Povďačnosťou zaviazaný som p. predsedovi Levovi Zsitvay za jeho priaznivé a vládne ku mne sa chovanie. Povďačnosťou zaviazaný som i kr. fiškálovi dr. Gejzovi Nagy za tú úctu, ktorú mi čo kňazovi v jeho reči dokázal. Povďačnosťou zaviazaný som i tým 8. porotcom, a konečne všetkým tým, ktorí mi ku môjmu oslobodeniu blahozelali, gratulovali.

A teraz niečo. Nemôžem sa zdržať, aby som tu čo mám ešte na srdci ct. čitateľom Krešťana nepredniesol, nesdelil.

Pán kráľ. fiškál Dr. Gejza Nagy vo svojej reči často sa odvolával a poukazoval na zákon, ktorým civilné manželstvo v Magyarországu je úplatné, sankcionované, a ja že som sa proti tomuto zákonu prehrešil, proti tomuto zákonu mojím článkom búril a tudíž trestu hodným sa stal. Ovšem že je to zákon od vlády svetskej vydaný sankcionovaný. A to tu je otázka, či sa tento svetský zákon srovnáva, so zákonom Božím? Ja myslím, že nie. Desný je to zákon, ktorý zabíja siedmu sviatosť, sviatosť to „stav manželský“, sviatosť od samého Pána Ježiša Krista ustanovenú. Tento zákon svetský o civilnom manželstve je ukuvaný v ložach židovsko-zednárskeho zákazu a záhubu, na zničenia sv. cirkve Kristovej, cirkve to katolíckej. Cirkve kat. ho neuznáva za zákon a preto ani žiaden opravdivý krešťan-katolík, tým menej katolícky kňaz ho za zákon uznávať nemôže nesmie. Zákon svetský len ten sa môže vlastne menovať zákonom, ktorý sa srovnáva so zákonom Božím. Sv. Cirkve kat. nikdy neuznávala, ani neuznáva civilné manželstvo za pravé manželstvo, ona ho uznáva a vyhlasuje za hnusný konkubinát, za hnusné súložníctvo, za ohavnú nepravosť a ho zatracuje: „anathema sit.“ Slavnej pamäti pápež Pius IX. v liste dňa 19. szept. 1852 kráľovi Sardínie zaslanom píše tieto slová: „Connubium apud christianos non nisi in sacramento matrimonii est legitimum, extra quod solum modo concubinatum constituit. Zreteľne vyhlasuje tu sv. Otec Pius IX. civilné manželstvo za konkubinát t. j. za súložníctvo. Môže tam civilné manželstvo trebárs všetkými sveta panovníkmi za pravé manželstvo byť sankcionované, môže civilné manželstvo trebárs od celého židovsko-zednárskeho, nevereckého, beznáboženského sveta za

pravé manželstvo byť vyhlasované, uznávané, predsa pred Bohom a pred jeho svätou cirkvou katolíckou je a zostane na veky len hnusným konkubinátom, hnusným súložníctvom a teda ohavnou zatratenia hodnou nepravosťou „anathema sit!“. Žido-zednári v lózach zednánských kujú a pomocou žido-zednánských, liberálno-tatárskych parlamentov vydávajú protibožské, proticirkevné zákony, aby potom toho, ktorý sa týmto ich protibožským, proticirkevným zákonom na odpor postaví opováži, aby ho — ako niekedy židia Krista Pána — na súd šlapcovať, a tam ako židia pred Piátom na Krista Pána kričať mohli: „My zákon máme, a podľa zákona zomrieť — trestaný byť musí!“ No, pýtam sa: či nemám pravdu?

Pán kráľ, fiškál svojou rečou bránil, zastával židov, odvolávajúc sa na sv. Písmo, na učenie sv. cirkve kat. praviac, že i židia sú naši bližní, naši bratia a teda že ich máme tiež milovať. Ovšem, že i židia sú naši bližní, naši bratia, ale akí bližní, akí bratia? Oni sú najďalší, nám najnepriateľskejší, najškodlivejší, hrozne nás nenávidiaci bližní a bratia.

(Pokračovanie nasleduje.)

Pozvanie.

Oduševnení, verní ľudáci volebného okresu bodajského v obci

M o ó r

dňa 26. novembra 1899 o II. hodine predpoludním
v zahrade grófa Lamberga

ľudové shromaždenie

vydržiavať budú s nasledovnými predmetmi:

1. **Zahájujúca reč predsedova.** Drží: gr. Ján Zichy, krajinský vyslanec.
2. **O spoločenstve kresťanskom.** Prednáša: dr. Fr. Robitsek, pápežský komorník.
3. **O právach a povinnosťach občianskych.** Prednáša Fraňo Bonitz, redaktor denníka „Alkotmány“.
4. **O hospodárskom programme ľudovej strany.** Prednáša dr. Fraňo Major, krajinský vyslanec.
5. **Záverčná reč predsedova.**

V Moóri, dňa 21. novembra 1899.

Usporiadateľstvo.

Reč,

ktorú dp. Ottokár Prohászka držal na sjazde
kresť. spolkov v Pešťbudíne dňa 9. t. m.

Vysokocení Páni! Keď už daktorý stroj složený je, preto on ešte nehýbe sa, zakiaľ nevpustíme paru do neho, túto dušu stroja, tú

silu, ktorá p tom aj strojom hýbe, aj ostatnie farchy akokoľvek veľiké do pohybu privedie. V terajšom veľavýznamnom pohybe, ktorý je jediným správnym pohybom socialistickým v Uhorsku: potrebujeme oduševnenosť, všímavosť, pochopenie vecí, a nado všetko obetivavosť. Všetci tak musíme odchádzať z tejto siene, ako dakedy rozšli sa apoštoli, pokristení súc duchom, presvedčenosťou a obetivavosťou. I preto, že ja v mojích návrhoch poslúžiť chcem ohľadom agitačným (pohybom rozširovania), poukážem na niektoré vyššie záujmy, skrze ktoré aj Vy nahliadnete vážnosť a potrebu týchto pohybov, aj Vy naplníte sa duchom túžobným za boje žvota.

Ľnedež dám sa do vecí. Tento pohyb spolkovitosti je sebaobranný boj oproti schudobneniu a zničeniú ľudu, v ktorom boji účasť brať je povinnosťou nás všetkých. Vo veku strednom mali za takieto pohyby srdce a cit aj vlady aj cirkve, mali učiteľov, mali pravotníkov mnohých. Ale tých naneho ľudí, čo sa týka národohospodárskeho života, len na to jedno dali pozor, aby už rníctvo, tento vampýr národov, nevyvinul sa. A potom keď následkom vývinu národohospodárstva tento skutočne preša len vyvinul sa, obstrihávali krýdla jeho, usilovali sa železnými okovami, cirkevnými kliatbami podrobiť užerníctvo, len aby ono hýbať a zveladiť sa nemožlo, lebo vedeli, že ono krv vyciava a to nie jednotlivcov, lež celých národov. Tak, jako vampýr napáda spiaceho človeka, hladka ho krydiami, milé obrazy snárstva vzbudzuje v jeho obrazotvornosti, ale medzitým vicia krv jeho, tak aj vampýr národov, táto zlatá potvera hladka národy driemajúce, nie síce všade, ale len hlavy jejích, im utešené mestá, dielne, ulice, musea, Andrássovské ulice predstavuje, a zakiaľ toto robí, len aby do čím hlbšieho spánku upadli, zatiaľ vyciava krv národov, aby tieto s umriveným telom v úplnom sozobračení vyhynuly.

Ale všetko márne! Vampýr rozdrú gal putá svoje a vo vzduchu svobody novovekej, kde túžba svobody všetky hate, putá, priečinky prelomila, vykradnul sa tento vampýr, usadil sa na národe, a dlávi ho od 200, ale hlavne od 100 rokov.

Svoboda! Svoboda! Jako v dávnych vekoch víťazoslávny vodca prvý prešiel bránu slávy ale po ňom hrnula sa sberba; tak práve aj teraz, keď opravdová svoboda prešla cez bránu oduševnenosti národov, po nej vrhnula sa sberba darebákov, podvoditeľov senzálav a priekupcov mnohých, a svoboda na skutku stala sa nám otroctvom, a síce otroctvom najboľastnejším v živote hospodárskom. Nuž a keď sku-

točne vycicajú krv národa, vtedy krv hospodárskeho života sú peniaze, a jestli národy neprebudia sa, čo bude s nami?

Aj my ostaneme onedlho mrtvolou. Kresťanské spolky tedy s dvojjich zásad dvihaju čelá svoje železné a hovoria: tu treba je poriadok robiť, my sa ďalej smrtiť nedáme. My musíme sa spojiť, my musíme spolky si utvoriť. Takto len môžeme zotaviť sa po mnohej ztrate krve, a pričínime sa mohutnýma ramenama, aby sme nové ohnište svojho dobrobytu postavili si mohli. A tieto pohyby sú trnom v očiach medzinárodnej presile. Pozrite sa, už rábska kupecká komora hýbe sa a peštianska tak dobre. Nuž a prečo hniezdite sa páni osvietení? Preto, lebo cítite, že vláda vyklzla sa vám napred z rúk, potom aj z vreckov. Toto ich hniezdenie to je nám op:avdu len posmelením. To je dobre, keď sa oni hniezdia, tým volnejšie budeme si sedieť potom my!

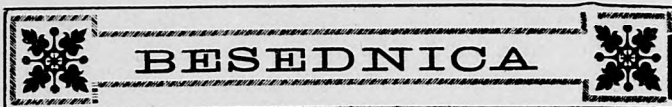
Aby sme tieto pohyby učinili všeobecnými, my všetci, hlavne ale kňazstvo na okolí a z pánov ti, ktorých hlavy nie sú ešte liberalismom pomätené, musíme si ruky podať.

Ctení páni! Stiska mi srdcom, keď v Pešti chodím, keď pozerám tie firmy, oh zlatý Maďarorság! a sotva najdem mená, iba takéto: Szücs a Náthán. Keď pozerajú nápis vidím, že aj tu je cudzinec, aj tam je cudzinec, že v Budinpešti 80 procentov majetku už nie je naše, lež cudzie, vtedy hlásam: tu sa už robí nič nedá. Ale okolie, tam je priestor pre prácu našu. Odtiaľ ľahá tento jedovitý strom tie šťavy, tú krv z tých dedín. Keď by rozbehol sa do tohoto stromu, isté je, že si hlavu prebijem, ale keď mu poodrezujem korene jeho, isté je, že strom vyschne. V okolí je opravdová sila, aj znovu-narodenie hospodárskych pomerov tu musí mať svoj začiatok. Jes li kňaz v chráme žobrákom káže, aj tie ich mravy budú iba žobrácke mravy. Len mocné národy, na krku ktorých nevisí farcha strašná prázdnej kapsy, len tie sú schopné ku mravnému pokroku. A preto farizej je taký kňaz, ktorý tvrdí, že rúcho jeho mu nedovoľuje, aby sa uponížil ku životu hospodárskemu. Nech je cirkev na strane ľudu všade a vždy.

Osmelujem sa nasledovný návrh predostrieť:

Sjazd rozhodne zatracuje všetky protivy voči ústavom zákonmi poisteným spolkom, a takéto za zlomyseľný nápad proti dobrobytu a hospodárskej samostatnosti ľudu považuje.

(Pokračovanie nasleduje.)

Móda.

Ešte jedna pozostala
Predsa modla z dávnych vekov,
A bár je aj jako stará,
Vždycky vládne mocou veľkou.
Po otrocky sa jej každý
K zemi kloní, jako blázon,
Či starý, či zvlášte mladý
Modly tejto je vždy kňazom.
Jeden pokyn jej pravice
Zaraz do pohybu ženie
Človečenstva státisíce
Na okruhu celej zeme.
Dnes si nové saty kúpiš,
Ale bár je to aj škoda,
Zajtrá odhodíš jich musíš:
Už nastala iná móda.
Otvorené nenos čelo
Veru, lebo čo ti to dá?
Bárby sa ti tak aj chcelo:
Včul už není taká móda.
Čím máš jaký peniaz, tedáž
Von s ním! nech ide jak voda;
Lepšie, prázdny vaček keď máš:
Lebo dnes je taká móda.
Staré dobré obyčaje,
Zvyky a mravy národa
Uplynuly v dialne kraje:
Včul je celkom iná móda.
Defraudovať, dlhy robiť,
Klamať či vieš dobre? čoda!
Potom utiecť, život hodiť
Ta preč: taká je včul móda.
Nuž bár vždy sa klaňajte tam
Modle tej dľa mravov, rúcha:
Ó to neobohatí vám
Ani telo ani ducha.

K.

Trest Boží.

Idúce toľ asi pred mesiacom podvečer na prechádzku, abych po dennej práci sa na sviežom vzduchu vydýchal, za dedinou začul som čosi hučať podobné vlčíemu mrmlaniu. Ale však sa tu len vlci nenachádzajú, dumal som, odhodlane napredujú. Veď predsa do našej vesnice už zavítala moderná kultúra: jakože je to možná vec, aby tak blízko pri dedine sa potulovaly vlci; a to v čas mlatby? Keby to bolo v treskúcej zime, keď ich hlad a po kolená siahajúci sňah vyháňa zo susedných hôr a výhľad na dáku tučnú korisť vábi ku dedine, bych to rozumel. Ale takto, v čas mlatby?! No, len som kráčal napred. Zrazu zazrem za dosť hustým kričím dvíhať sa mračno prachu, medzi ktoré kde-tu prerážaly sa i tmavo-čierne kotúče dymu; súčasne začul som i lomoz, krik a ľudské hlasy. Aha, už viem, čo je to jaké hučanie, pomyslel som si

a zároveň i potešil sa, že sa nemám čo báť, že by ma snád tu v kraji modernou kultúrou osvietenom, na verejnej ceste napadnul vlk a na mojich mladých kostiach svoje pažravé zuby ostril. A vskutku to hučanie nepochádzalo, ako som sa presvedčil, od oného horského vlka, ktorý si chytá zajačkov, srnky, alebo, keď sa mu zachce baraninku jest, i nevinnú ovečku odvlčie z košiara nič netušiaceho baču, ktorého ale vzťahujúca a šíriaca sa kultúra všemožne kynozí a pustoší; ale bol to vlk v prenesenom slova smysle, ktorého kultúra nepustoší, ba rozširuje, do života uvádza, vlk, ktorý nenivočí obyčajné ovečky, ale ovečky, o ktorých sv. evanjelium vypráva, nesmrteľné duše ľudu veriaceho, robotníckeho, dávajúc im príležitosť ku mnohému hriechu. Bol to totižto jedon zo dvoch ohnivých mlatobných strojov v našej obci sídliačeho žida — arendátora, ktoré stroje v cene asi 3—4 tisíc zlatých, ako som počul od iných občanov, súc ja ešte len niekoľko týždňovým obyvateľom obce, nadobudnul si onen žid za bájočne krátky čas. Jakým spôsobom si nasporil toľké peniaze, nevedno, že ale moji spoluobčania svojim mozolným grošom tiež ku nim prispeli, nepochybujem.

Bol to teda ohnivý, mlatobný stroj; vlk v prenesenom smysle slova. Lebo nech hovorí kto chce, čo chce, uznať musíme, že stroje a dielne mravnosť ľudu nášho podkopávajú. Tam pracujú ľudia obojeho pohlavia miešano, a to doista je príčina mnohých necudných rečí, ba i skutkov. Tam čuť často bohorúhavé slová a preklinania, keď sa dačo dľa vôle nevydará, a to všetko pri prítomnosti dozorcov, alebo i pracodajcov, ktorí nemajú proti týmto hriechom ani slova, ba snád sa ešte i smejú, akoby na žartoch, nad onými hriechami robotníkov, a takto ich len utvrdzujú v ich hriechných obyčajoch. A čo máme povedať o valnom vystavovaní na celé letnie obdobie nášho obecného ľudu zo svojich rodných vesničiek do cudziny? Jako hubí ono mravopočestnosť nášho ľudu, učí nás zkušenosť. Už i ja som mal príležitosť počuť trpké žaloby: jako nútia v cudzine nekresťanskí pracodajci našich krajanov do práce v čas nedelny; jako im odopierajú zaslúženú mzdu, jestli sa zdráhajú prestúpif prikázanie Božie: „Spomni, abys deň sviatočný svätí;“ jako sú prinútení celú noc spolu v jednej chyži stráviť osoby oboch pohlaví; jako sa musia uspokojif pokrmom tak planým, ako pre ošípané. Že sa potom ľudia ťažkou pracou zmorení, ktorí nedostatok trpia v záživných pokrmoch, oddávajú nemiernemu užívaniu liehovín, srozumiteľné je. Ký div teda, že v podobných okolnostiach ľud mravne klesne, ba otravu nemravnosti, sťa nákazlivú chorobu prinesie aj medzi doma ostalých občanov. Jak potrebné by bolo postarať sa o dajaké spolky, ktoré by boly v stave v nich sdružených robotníkov — vystahovalcov zachrániť pred utonutím v prúde všeobecnej nákazy mravnej. A keď sa už toto nečiní, aspoň každý duchovný by si mal za svätú povinnosť pokládať, všetkých svojich veriacich, ktorí na jar „do roboty“ sa chystajú, poučiť a poukázať na tie príležitosti hriechu, ktoré ich vo svete očakávajú, a zároveň i návod dať, jakoby sa ich mali chrániť.

Takéto asi myšlienky zaujaly myseľ moju, keď pri mrmlaní mlatobnej mašiny som konal moju prechádzku. Tu mi prišla na um istá truchlivá udalosť, ktorú chcem sdelif láskavým čitateľom ku poučeniu.

Z panského dvora v obci N. vyrachotil pekny kočiar, fahaný bystrými sivkami. Kočís zaplesknul bičom, a kočiar ubiehal tak rýchlo, že až mračná prachu povstávaly za nim. Na koči sedela dáma pekne oble-

čená, žena veľkostatkára obci N. Z jej obličaja zračila veľká rozčulenosť a celé jej držanie prezradzovalo nepokoj. Bola známa na okolí, čo nábožná pani, ktorá svedomite plnila svoje kresťanské povinnosti, ba i sebe podriadené služobníctvo priučala ku bohobožnému životu. Pri nej sedel zamysleno mladý, asi 30-ročný muž, tiež pánskeho zovňajšku. Len kedy-tedy sa pohnul, popraviac okuliare so zlatým rámcem, alebo berúc z úst cigaru, z nejj vo veľkých kotúčoch púšťal dym do povetria. Z rozhovoru ženičiek, ktoré na ceste zastaly, hľadiac za ubiehajúcim kočiarom, a septaly: Čo to? Veľkomožná pani a doktor? dozvieme sa, že ten pán je miestny lekár.

Asi za desať minút kočiar bol u cieľu. Ostal stáť pri stoch omlátenej slamy. Medzi stohami stála mlatobná mašina. Neďaleko mašiny na hrbke slamy ležal bez povedomia mladý šuhaj v modrých plátených šatoch s pokaličenou rukou, strojník mašiny. Okolo neho stáli bezmála všetci robotníci a robotníčky v živom rozhovore. Jedni mu vlašili studenou vodou pokaličenú ruku a i iným spôsobom usilovali sa priviesť ho ku povedomiu; ženičky zalamovaly rukama a horekovaly, lutujúc, ako riekaly „nebožiaka;“ tvrdsieho zase srdca chlapi neľutovali ho, ba zlobili sa na neho a mrmlali: tak mu treba, sám skrze svoju nezbednosť si je príčina svojho nešťastia, nech ho znáša.

Sosadnúc z kočiaru, pani a lekár hned zamierili sem. Lekár vyňal z vaku svoje lekárske nástroje, prikľakol ku chorému a preskúmal ruku.

„Neviem či mu nebudeme museť celú ruku odrezať,“ riekol a dal sa do práce.

Zdrúžgané kosti povyfahoval, ponapravoval a celú ruku tuho poviázal. Potom akýmsi spôsobom nemocného priviedol ku povedomiu. Tento otvoril oči a uprel ich na paniu, ktorá pri ňom stála a so sústrasťou hľadela na práce lekára. Keď zbadala, že prišiel ku seba povedomia, nežným a srdočným hlasom riekla k nemu:

„Vidíte, vidíte Štefan, kolkokrát som vám povedala, že vás Pán Boh potresce. Vy, čo vzdelanejší človek, by ste mali dobrým príkladom predchádzať jednoduchým robotníkom; vy ale naproti tomu svojimi necudnými rečami, žarty a skutkami ich ešte pohoršujete. Hľa, obavy moje sa splnily. Trest Boží vás zastihol.“

A v skutku, v udalosti tejto sa opravdu ukázal prst Boží. Strojník totižto, ako to robotníci zbadali, už od dávna pozieral na driečne, však ale mravné dievča Julku Adamoviech, ktorá tu medzi ostatnými robotníkmi pracovala. Všemožne sa usiloval jej priažeň sebe naklonif. Sladkými rečičkami, sľubami, ba i darmi chcel ju podvieť. Dnes tiež, byvše na obed v dedine, s pánskej zahrady priniesol jej ruže. Práca sa už započala, keď ju spatril.

Hned pospiechal ku nej a podával jej ich. Ona však ich odmietla od seba. Jako obyčajne i včul lichotivými slovami ju chcel prehovorif:

„Dušička, sivá moja holubička, veď je to znak toho, ako ťa milujem.“

No, ani toto neosožilo. Na to opovázlive sa ku nej približujúc, chcel ju obejmuf. Ona v s beobrane tak mocne ho odsotila, že skoro spadnul. Strojník v ľaku chytil sa krútiaceho sa remeňa, však ale tak nešťastne, že ruka mu prišla medzi remeň a koleso, ktoré mu ju zdrúžgalo.

Udalosť túto ľudia dlho spominali, čo trest Boží.
Podáva J. Buday.

CHÝRNÍK.

Gr. Gustav Majláth, sedmohradský biskup, dňa 18. tohoto mesiaca navštívil grófa Ferdinanda Zichyho, a navštívil aj dom katechetov, a tu zaoberal sa odpoľudnia od 2. až do 7. hodín s mládežou Kongregácie Marianskej. Mal dve kázne, dvoje litánií a vylúchal spovede žiakov. V nedeľu 19. t. m. navštívil kresťanské spolky učňov a robotníkov a iné ústavy, a všade ako pravý apoštol P. Ježiša Krista povzbudzoval a učil svojich poslucháčov.

Krvavý súboj. Vo V. Várade právnik K. L. dueloval sa s honvédkym nadporučikom Sz. Prvý utrpel ľahkú ranu na rameno, druhý smrteľnú ranu na krk. Protivník pretal mu tepnu. Lekári ihneď zaviazali strašnú ranu a usilovali sa pristaviť krvácanie, ale majú slabú nádej udržať ho životu.

Výrok v komárňanskej pravote. Po desaťdňovom pojednávaní komárňanská kráľ. súdna stolica dňa 17. t. m. na poludnie vyhlásila výrok v močanskej trestnej pravote za prítomnosti veľkého obecenstva. Súd posúdil:

Slúžneho Kolomana Szabó pre zločin zneužívania úradnej moci, spáchaného v piatich prípadoch, a ťažkého telesného urazenia na tri roky do žaláru, na päťročnú ztratu úradu, vyzdvihnutie politických práv a na zaplatenie 60 zlatých pokuty, v páde nezaplatenia na ďalších šesť dní žaláru;

stoličného účtovného úradníka Gedeona Molnára pre zločin ťažkého telesného urazenia na tri roky aj šesť mesiacov do žaláru a na zaplatenie 30 zlatých peňaznej pokuty, v páde nezaplatenia na ďalšie tri dni žaláru;

obecného notára Ludvika Göbela pre zneužívanie úradnej moci v piatich prípadoch a pre prečin sdiereania čo spoločníka na jeden rok do väzenia a na ztratu úradu; konečne

močanského rýchtára Jozefa Cunyho pre prečin zneužívania úradnej moci, spáchaného v dvoch prípadoch na štyri mesiace do žaláru a na ztratu úradu.

Okrem toho súd posúdil obžalovaných na solidárne zaplatenie 699 zlatých pravotných trov, ďalej tiež solidárne musia zaplatiť žalobníkom náhradné za utrpené boľastí a škodu; Štefanovi Kováčovi prisúdil súd 250 zlatých náhradného, Bélovi Vurezovi 100 zlatých a Ladislavovi Verankovi 60 zlatých. Proti výroku všetky stránky appellovaly na kráľ. tabuľu.

Ako vidíme, výrok súdu je prísny, a my sme to v Uhorsku ani neočakávali, ale tak je to dobre, len keby aj takých, čo deti zarezujú, vedeli vyhľadať a porešať.

Nešťastie. Zo Žiliny píše: V Zástraní, v Hornej Trenčianskej, u jedného gazdu piekli dňa 10. t. m. tretiu noc na veselie. Pec bola pri drevenej stene. Od mnohého ohňa sa tehly popukaly a stena chýtila sa, a od nej susedná. V oboch domoch zbadali ľudia oheň len keď už blýalo do izieb. Sused, chudobný a nezdravý človek — bol v Amerike vo fabrike, hlava mu prišla medzi remene, odtedy nie je schopný ťažšej alebo vytrvalej práce — zachránil sa i s rodinou len holým životom. Chytil sa ešte tretí dom, v ktorom spala mať s trojročným dieťaťom. Mať vyskočila sama, zabudnúc v ľaku na dieťa; keď sa vzpamätala, nebolo možno preň ísť.

Zima. Z okolia Liptovského Sv. Mikuláša oznamujú, že tam panujú veľké metelice a sňah na dve stopy vysoko kryje polia. Vlaky chodia so sňahovými pluhami. I v Sedmohradsku zavítala už zima. Na okoli Fogarašu už od dvoch dní vo veľkých chumádoch padá sňah na skrehnutú pôdu. Na horách je už sňahu na jeden meter; sňah padá po okolí Veľkého Sibína a Koložváru.

Čím židia kupčia? Šalamún Bahr pochádzajúci z Haliče žid, býva v Pešti v Kazinczy-u. pod č. 43-tím. Je on hlavou jednej hnusnej bandy, ktorá nevinné dievčatá mámi všelijakými sľubmi, a potom ich do cudzozemska najmä Turecka odpredáva. Teraz tohoto Bahra tu chytili keď už asi 500 dievčat sa v Pešti ztratilo bez stopy. Jeho pomocníci a pomocníčky boli tiež z národu izraelskeho, a týchto tiež pochytali, a ich odsúdili na niekoľko dní žalára, a niekoľko zlatých peňaznej pokuty. Šalamún Bahr ale musí byť veľmi schopný človek: jemu totiž nič neurobili, priam že stroja sa lepší pozor dávať naň. Nevidali, 500 dievčat! Keďby bol 5 židov kosi na miesto hoviad odpredal, nevieme čo by sa s takým robilo.

Podivná stávka. V Promontori jeden v hlavnomestských športových kruhoch dobre známi atléta menom Jozef Fekete zo stávky preplával Dunaj, čo pri 6 stupňovej vode není maličkosť. Fekete popoludní o 2. hodine nahý skočil do studených vln rieky; priatelia sprevádzali ho na člku, aby mu v páde potreby mohli byť hneď na pomoci. Tak sa zdalo, že svalovitý mladík vôbec necíti chlad a únavu. Ani sa mu nič nestalo, len asi na 10 metrov od brehu dostal krč do ľavej nohy, tu ale voda bola už tak plytká, že bez ťažkosti mohol prebrodiť na breh, kde čepelskí rybári nemalo obdivovali človeka, ktorý v novembri kúpe sa v Dunaji.

Osudná hlavná výhra. Karol Joller, stolár v Siklósi, vyhral na jeden žreb dvestotisíc zlatých. Radosť ale tak osudne účinkovala naňho, že ochorel a o krátky čas zomrel. Hlavnú výhru zdedil po ňom jeho zať Jozef Ley, ktorý bol v obci Tengerin mlynárom. Ley shrnúc tisíce, dal sa do pijatky; od svitu do mraku ustavične sedel v krčme. Poslal tak striezlivého človeka darmo upozorňovali lekári, aby nepil, ale mlynár viac sa už nemohol vzdať zkazonosného nápoja. Tieto dni tak sa pil v mogyoródskej čárde, že ho porazilo a Ley naskutku vypustil ducha. Hlavná výhra ani jemu neprišla šťastie.

Kravy na dvornom vlaku. Počas cesty ruského cárskoho páru v Nemecku, medzi najzvláštnejších cestovateľov dvorného vlaku boly zaiste tie tri kravy, ktoré práčo vzal dvor so sebou na cestu, aby pre tri malé dcérky ruského cára mali vždy čerstvé mlieko. Jedon vozeň dvorného vlaku zariadili na stajňu pre štvornohé dvorné dodavateľky mlieka. V stajni samo sebou sa rozumie veľmi bdeli na čistotu a na jednotlivých staniaciach telegraficky objednali pre kravy čerstvú krmu. Tak po „pansky“ cestujúcim kravám na celej dlhej ceste nestalo sa nič.

Tým, ktorí na lámku, lúpanie, záduch, chorobu čuvov, všeobecnú slabosť, ušratenie chuti, padúcu nemoc, hučanie v ušiach, bóle hlavy a hluchosť, a vôbec na čuvy (nervy) trpia, odporúčame už za krátky čas vychýreným ostalý elektromagnetický križ alebo hviezdu N. B. Nr. 86967 čo najvrelšie.

Hrdinnosť Burov. Vlastenecký zápal Burov nezná hraníc. V okrese krügersdropskom povolali 400 mužov, a hlásilo sa 670; 270. chceli domov poslať, ale oni nešli. V Maritzburgu povolali 150., a hlásilo sa 800. A ženy zápasia s mužmi v obetivosti a samozertve za vlasť. Jedna žena odprevadila svojho muža na železničnú stanicu. I dvoje ich dietok bolo s nimi. Keď muž vysadovol do vlaku, žena poslala deti domov a ona išla s mužom na bojisko — variť mu. Vočca čaty darmo sa tomu protivil, ona nedala sa odbiť. Druhý prípad: Bur prišiel do skladu zbraní a pýtal si dve pušky. „Prečo dve?“ spytoval sa kapitán. „Jednu pre mňa, druhú pre moju ženu“, odpovedal Bur. Na železničných staniách odohraly sa dojímavé výjavy. Staručký otec lúčil sa so synom-jedináčkom, manželka s mužom, oddanica so snúbencom, ale nebolo vídať slz v očiach. Stisnutie ruky, a do f. A takýto krásny národ chcú podmaniť a vyhubiť Angličania k vôli — zlatu a diamantom. Len aby im konečne nekleply zuby na prázdno. Že im Buri náležite seknú žily a prerieda i vrecia peňažné, to je isté. Za to ručí hrdinnosť Burov.

Vražda v Námestove.

Z Oravy nám píšú:

U nás v okolí námestovskom ešte vždy mnoho sa hovorí o tajnej vražde chlapca Janka Čreblana. Bolo síce v tejto záležitosti aj úradné vyšetrovanie, vymeriavali a premeriavali pivnicu, napisali všetko do podrobná, ale okrem slúžky nevyppčuli nikoho. A predsa myslíme, že už aj pre uspokojenie obecnstva malo by sa v tejto veci čím pri-nejšie zakročiť, lebo naše kresťanské deti nesmieme si dať ako vykrmené husy zarezávať, a ich za nohy zavesené trápiť sa nechať, kým život s vytečením poslednej kvapky krvi im nevyhasne. Veď to neni len voľajaká maličkosť, ktorá by sa nevšímať smela! Vyšetrujte, páni, prisno, a keď nič nenaleznete, aspoň toľko budeme vedieť, že ste voľačo predsa robili, a my si budeme dávať väčší pozor na svoje deti, aby nám ich ktosi nezarezal, lebo sú nie na to.

My musíme pátrať po tom, čo je vo veci, veď keby — nech Pán Boh chráni — židovského chlapca bol ktosi zarezal, myslím, že by páni židia ináč vyhladávali napraviv im učinenu krivdu. To by veru všetci ministri a všetci ablegáti behali hore-dolu, a kričali v mene slobody, rovnoprávnosti a vlastenectva, ale že je tu len o kresťanskom chlapcovi reč, nuž to neni hodno o tom ani rozmýšľať. Židom tu nikto nič neurobil, a predsa po dedinách sa nám žandári presúšajú. Nuž aj nám chlapca zarezal, a ešte nás so žandarmi strašiť dať, čo-že je to jaký poriadok? Nie žandári sú nám potrební, ale vyhládanie pravdy. Židia už boli vraj aj v Buda-pešti, neviem čo tam chceli, a s našej stránky nikto neohlásil sa ani na sneme. Veď chceme vedieť, čo a jako je s tým vyšetrovaním, preto tu je všeobecná žiadosť, aby náš pán ablegát

Zmeškal zaujal sa tejto veci a na sneme spomienku o nej urobil. I prosíme ho, aby sa obrátil na pána ministra s otázkou o tejto vražde, snád týmto aspoň spôsobom dozvieme sa dačo o tom. Jestli voľajaký prevrat siane sa v tejto veci, ct. čitateľom Kresťana sdelím.

Reznik.

Domáci lekár.

Zapálenie pľúc.

(Pokrač.)

Keď by sme spozorovali, že nohy chorého nie sú vrele, lež naopak studené, aj vtedy musíme tieto zaviniť do mokrej plachty tým spôsobom, ako už povedano bolo, lenže v tomto páde plachtu nie do studenej, ale dobre vrelej vody smiešanej s octom namočíme. Taktó zaviniuté nohy necháme asi za dobrú štvrt hodinu, a potom ich prezreme, sú-li ony ešte studené, a ak by studené byly, opakujeme spomenuté obvinutie, a síce každú štvrt hodinu, zakiaľ sa nohy nezahrejú. Obyčajne dostači, keď dva razy to robíme. Mnoho ráz opakovať nesmieme to, lebo by sa horúčosť celého tela veľmi rozmnožila.

Význam takéhoto zachádzania je nasledovný: Horúčosť tela chorého musíme odoberať, rozdeliť a odťahovať tým, že niel n na zapálené miesto prikladáme horúčosť vyfahujúci liek, ale odťahujeme z prsú a vôbec vrchnieho tela túto horúčosť aj do spodného tela skrze prikladanie plachty na nohy, a takým spôsobom horúčosť podelíme, aby ona po celom tele v jednakej miere sa nachádzala.

Však-ale mnoho ráz nedostačia nám tieto prostriedky, a nie sú v stave prevelkú horúčosť premôcť; čo v takomto páde robiť? Lekári pri veľmi veľkej horúčnosti dajú ľadové šaty prikladať, a obyčajne s prospechom. Ľad ale dľa môjho náhľadu je predsa len krutý liek, a môže menovite slabšiemu telu nielen pomáhať, ale pritom ihneď náležite uškodiť; preto ja neradím tak ľahko ľadové obklady upotrebiť. Na miesto toho vezmime šatu, ktorá dvoj- alebo štvornásobne složená musí byť, a toľká, aby sa vrchnie telo od krku až do prostred žalúdka ňou prikryť mohlo, a vezmime ešte aj druhú v tej istej veľkosti. Tieto šaty namočíme do dobre studenej vody a vyzmíkame tak dobre zväčša. Toto majúe pripraveno, dáme veľkú plachtu alebo aj dve jednu na druhú križom cez posteľ pod vrchnie telo chorého, a obnažíme vrchnie telo pacienta, a položíme pod chrbát jeho na plachtu križom podtiahnutú jednu mokrú složenú šatu. Na túto šatu musí chorý ľahnúť, a keď sa položil, dáme druhú šatu ležiacemu na prsia od krku až do prostriedku žalúdka, a hneď pozakryvame nemocného so suchou podtiahnutou plachtou s obidvoch strán, a prikryjeme ho konečne ľahkou perinou, ale tak, aby povetrie ani pri pleciach ani pri krku prístupu nemalo. A necháme chorého v pokoji horeznačky ležať, ale len za desať minút. Potom ho odkryjeme a zkusíme, že priložené studené šaty ostaly nám vrele až nad mieru. Jestli teda šaty tak vrele ostaly, studené obklady ihneď obnovíme aj druhý a niekedy aj tretí raz.

Keď už horúčosť nakoľko-nakoľko premožená je týmto spôsobom, vtedy našou povinnosťou bude chorého do potu priviesť a to cieliť, aby v prsiach nachodiace sa zbytočné vlahy skrze ľahký, mierny kašeľ pomaly s:

odstraňovali. Ako ale do potu priviesť telo ešte vždy horúce? Dáme-li mu odvar teplý, na pr. z lipového alebo bezového kvetu, nuž možno, že potíť sa bude chorý, ale spolu upadne zase do neznesiteľnej horúčosti. Musíme teda iné prostriedky hľadať, a máme také dva. Lebo dáme užit chorému 2—3 prášky cez deň: natr. salycil gr. 2, div. in dos. aequ. nro 4., alebo omnoho istejšie začneme telo choreho umývať studenou vodou. A síce umyjeme vrchnie telo jeho každý deň (3—6 dní) ráno, na poľudnie a večer, a neskoršie len ráno a večer. Musíme však dobre rozumieť, ako treba toto umývanie konať. Vezmime jeden obyčajný uterák, a tento namočíme do studenej vody. Vytiahnutý vytlačíme v dlaniach síce, ale len natolko, aby voda nekvapkala z neho, teda nevyžmikame docela. Chorému obnažíme vrchné telo, a mokrým vo dvoje alebo štvoro složeným uterákom poutierame napred krk, potom ruky, potom prsia a chrbát. Na to musíme dať pozor, aby sme toto rýchle konali, a aby celé vrchné telo mokrým ostalo. Telo má sa len utierať a nie drhnúť. Na to choreho oblečieme a dobre ale ľahko pozakrývame. Aké lieky dáme chorému užívať, o tom budúcne.

E. S.

Domáci lekár duchovný.

Predmluva.

Teším sa, že domáci pán lekár nášho „Kresfana“ z lásky kresťanskej telá čitateľov „Kresfana“ zamýšľa reparovať, flakovať, čo na nich zlého, zkaženého a nezdravého najde. Aká to výhoda pre predplatiteľov „Kresfana“! Keď onemocnieš, nemusíš furmana hľadať a platiť, aby ťa do mesta k lekárovi zaviezol, ani nemusíš už za vísity lekára honorovať. Predplatiť na „Kresfana“ 2 zl. na celý rok, a on ti dovedie každý týždeň domáceho lekára do domu, teda do roka 52 razy. To je veru pre nemocných chudobných dobrá a lacná vec. Už veľa nemusíš na voze v duchnách zapakovaný, v zime, v daždi a v mrazoch po zlých cestách ísť do mesta k lekárovi. Apatekár si už môže sám vypíť svoj „ajbišté“ a odvarok z „vlčieho jablka“, aj pilulky na prehánanie môže sám pojesť, aj téglyky povylizovať, a pre mňa bárs aj si klistír každý deň aplikovať. A mestský lekár bude mať času na „kalabriaš“, keď nemusí na dediny chodiť, a tebe zostanú peniaze v kapse. Ani nebudeš museť hubou vykrikovať, ako predtým, keď ti z apatieky doniesli v litrovej flaši horko-sladko-trpkoslano-kyselú medicínu, ktorú keď si vypil, nechala ti chuť v ústach, ako by si za hrsť ploštic bol rozžuvával. Pán apatekár si môže s „opodeldokom“ sám nohy mastiť, a s „lebertránom“ halušky pomastiť. No, vieš, toto je len tak medzi štyrma očima povedano, lebo ja bych necheel, aby sa kto na mňa nahneval, lebo vtedy bych ani len poriadneho pelendreka proti kašľu v apatekách nedostal, ani sladkého d'evka, tým menej salmiakové brustceltle; ja zato chcem byť za dobre s pánom lekárom a apatekárom. Do reparácie a flakovky tela sa ja nemiešam, ja mám zase len chorú dušu pred očima, a nie jej futrál a hlinený črep, telo totižto. Ja som síce nie toho náhľadu, ako ti páni, čo hovoria, že duša je len para, že vraj keď vyfučí či predkom, či zadkom, že už je po všetkom. Že ako keď nadutý mechúr šidlom prepichneš, že para vyfučí a mechúr najprv čelo do rancov zmraští, potom mu líca zapadnú, a konečne celý dohromady padne, to volajú potom doktori, že je to „kolapsus“, v čom na druhý svet odišiel. Kto je bohatý a padol do rúk smrti, ktorá už prevádza na ňom svoje huncútstva, už mu na prsia klakne a dýchať mu nedá,

už zase sa mu v črevách premrvá, dlávi, láme, ztiska, len aby mohla z neho dušu vytisnúť, ako kôstku zo slivky, ten bohatý v takých úzkostiach dá si, alebo dajú mu viac lekárov zavolať, a títo potom držia nad nemocným „konzilium“, radu. Čože je to? Každý z tých doktorov stojí nad nemocným či pri nohách, či už kde s vážnou a sviatočnou tvárou, ako by mali predtuchu, že bude: „Rekviem aeternam dona ei Domine“. Každý si podopre bradu s rukou a ukazujúci prst položí na ústa, aby neprezradily nemocnému, kedy ho smrť napadne. Rozmýšľajú nad tým, čo už aj tak dávno vedia, že pacient musí zomrieť, nuž ale pre uspokojenie domácich a nemocného, jeden z nich povie, že nemocný má na srdci jedny dvierka pohubené a preto mnoho krve sa valí do ľavej komôrky. Druhý zase, že mechúr srdcový má vodnačku, a vec je komplikovaná, t. j. že sa nevyznajú, nateraz musejú symptomy čakať, t. j. znaky, či na krízis, t. j. tak alebo tak: „Ibis redibis non, morieris in bello.“ Toto si daj vyekšplikovať u múdreho človeka, lebo tu niet času prednášku držať, keď smrť vyrába už kožu zomierajúceho na rukavičky snád diabľovi.

Zomierajúceму streknú ešte posledný raz pod kožu „morfium“. Chorý zavre oči a doktori zase zavru svoje konzilium, a odovzdali telo spolku pohrebnému „pomp funebrés“, aby ten stváral s ním za dobrý groš po paušky. Potom ho položia medzi ostatné fršlógy do magazína na cintoríne; príde organista alebo spevácky sbor a zaspievajú mrtvému, o čom on nič nevie, jeden „marš“, ale nie Rákóczyho, a nechajú ho tam, aby smrť stvárala s ním špektákle v hrobe. Vidiš, čo koštovalo reparácie, flakovky, peňazi, konziliumov, nič nepomohlo. A keď už v dia, že konečne mrtvý len mrtvým zostáva, dajú mu ešte zaspievať od strachu, lebo však vieš, že mnohý má tú obyčaj, keď ide v noci a bojí sa, že si spieva: nuž aj tu je to tak; boja sa, že smrť snád už aj na iných kukla, a preto kážu organistovi, keď oni od ľaku nemôžu zaspievať, a ten zase je rád, keď si môže zaspievať, a čím viac tým lepšie.

Vidiš, aj duša ochorie ťažko, aj smrťou večnou môže ľahko zomrieť, aj nad ňou v hodine smrti držia „konzilium“ smrť, diabol, Boh. Každý čaká na tú krízu, či sa obráti k Bohu a či nie. Príjde i kňaz, donesie celú apatieku milosrdenstva Božieho; čaká aj on na tú krízu, príbehne anjel strážca, svätí patroni, všetko čaká, kam sa obráti vôľa duše chorej. Tu volá Boh: „A keď budú hriechy tvoje červené, ako šarlach, učiním ich biele ako sneh.“ Kňaz dodáva k tomu dôvery, milosť Božia nalieha na vôľu, kríza prešla, chorá duša sa odhodlala k Bohu a je na veky spasená. Od hriechov zabrizganú dušu umyl kňaz v krvi Bărănka Božieho, nakrmil ju telom Syna Božieho, zahojil jej rany, čo uderil ťažký hriech do nej, otvoril jej kľúčom sviatosti pokania nebesia, a diabol zahanbený odstúpil. Už nemá čo hľadať viac na tejto duši.

Ja tiež ti poradím domáce lieky pre tvoju chorú dušu. Aj apatieku máš pod nosom, t. j. blízko seba; címer jej je „K božskému milosrdnému Samaritánovi“. V tejto apatieke je subjektom kňaz, on vydáva lieky. Aj ti predpíše dietu v spovedelnici, ako sa máš držať. Toto ti pomaly časom poradím, až nám dá Pán Boh zdravia, a až budeš chcieť radu prijať, ináč mám s tebou svätý pokoj. Za ten čas kúp si katechismus a čítaj styri posledné veci človeka, pomaly a pozorne.

Janko Chorlavý,
homeopatičný folčiar.

D O P I S Y .

CHTELNICA.

Dôstojný Panel

S poníženostou prosím, aby ste tieto moje riadky k poučeniu a úžitku mojích bližných uverejňiť ráčili.

Už od pár rokov mňa a mnohých spoluobčanov jedna hnusoba — ploštica prenasledovala. Zacherlin a všelijaké prachy sme proti nej upotrebovali, ale darmo. Rozmnožovala sa, tlstla a trápila už nielen kozuch, ale aj naše telo. Tu naraz odporúčali nám nový prášok, horký ako blen, kto ho voňal, skrivil nos, — ale výborný, lebo nás opravdive od krvocicajúcej hnusoby osvobodil. Odporúčam vrele všetkým, ktorí v podobných okoličnosťach sa nachodia, aby si ho zaopatřili; pod menom „Markus prášok“ je známy a k dostaniu. (A či tak! Už pochopujem. Bol u vás, či ešte aj je jeden vypasený brav s krivým ňuchálom, a vy ste ho nazývali Hnojník Marcinom, to je iste tá vaša ploštica. Nože len ešte toho prachu!)

Čo sa iného týka, už sme zbožie sožali, lúky, daťeliny skosili, zemiaky vykopali a buď Bohu chvála, dosť hojne sme obdarení, a keď by tak strašných dani nebolo, smelo by sme sa zime do očí divali. S radosťou píšem, že v budúci advent u nás obnovenie sv. missie bude. Myslím, že sv. otcovia lazaristi budú spokojnejší s nami teraz, ako keď tu prvý raz boli. Máme obnovený chrám Boží, novú križovú cestu, spolky sv. ruženca, najsv. Srdeca Pána Ježiša, škapulárny, tretí rád sv. Františka; a jak sa o naše dušné dobro staráme, tak nezabývame aj na telesné. Máme spolok úverkový, ktorý za rok vedel 48 tisíc zlatých obchodu preukázať. Máme potravný spolok, kresťanský sklep, tak so všelijakým tovarom zaopatřený, že by bárs aj vo väčšom meste stáť mohol. Len ho ľudia ešte tak nenavštevujú, ako by sa to svedčalo a pre ich vlastné dobro potrebné bolo. Chudáci! Najväčšia stránka je do pavučín krivonosákov zamotaná. No oprobujeme aj tu tie výborné prášky . . .

Ešte jedno. Budeme mať voľbu na okresného lekára. Náš bývalý pre akési veci zadakoval. Zlí ľudia hovoria, že musel. Ľud ho neľúbil, a panstvo sa ho tak striasť usilovalo, že je hotové aj jeho, aj nového platit, dokiaľ kontrakt nevýnde, lebo sa ho ináč oslobodit nemôže. Je ten kontrakt totižto ako polyb, „čo chytím nepustím“, a chváli nie tak rozum, jak chytrosť jeho skladateľa.

Vyvolený bude pán dr. Gejza Nemlaha, ktorý je už aj tu, za ktorým Frašťačania, kde predtým účinkoval, pre jeho statočnosť, privetivosť a svedomitosť tak rečeno plakali. Vitame ho aj my zo srdeca!

Tot som siel okolo apatieky a očul som nasledujúci rozhovor: Milý Marci (bývalý doktor, žid), teda predsa fuč?! . . . Zaplakal bych, keď si pomyslim, jako si mi k ruke bol, vo všetkom pomáhal . . . Hja drahý Franci (apatekár, katolik, srdecom dušou aj telom oddaný priateľ lekárov), už proti tomu nenie lieku ani v tvojej apatieke, bárs výborne rozumieš mnohé fabricirovať. Ja íst musím. Tu nenie pomoce, tebe ale priateľu radím: Pozoruj na seba! Čo sa mňa týče, vieš, že som vždy pravdu ohlasoval, teda nemôžem zatajiť aj tú všeobecne rozšírenú nevoľky bárs: Nichts dauert ewig, auch . . .

Konečne Pánu Bohu Vás, prevelebaý pán Redaktor, obetujem a Vám na Vaše nové práce božské pozhnanie prajem. (Daj to Bože, a Vám dobrý priateľu zaplať!)

Jeden Chtelničan.

VAJNORY, 12. novembra 1899.

Vefactený Pán Redaktor!

Ráče týchto pár riadkov v rámci nášho milého Krestana uverejňiť. Síce čítam ho s veľkou chuťou od tej chvíle, jak sa narodil ten náš milý časopis, a predsa od nás nemožno sa dočkať žiadneho dopisu. Hlavná chyba je síce, že sa zastavily tu tak mnohé exempláre, tak ja sa osmelujem ctených čitateľov Kresfana uvedomiť, jedno-druhé i strašné nehody, ktoré Pán Boh na nás tu pri Prešporoku zaslal.

V prvej polovici septembra prišla povodeň, nedaľeko od nás z ľavého boku Dunaja tečúce rameno cez Csallóköz, ukrutne to veľká. Tak sme museli násypy robit okolité obce tri dni a tri noci jednako, aj četníci mali tam prácu s ľudom. Česť i nášmu p. okresnému slúžnemu, ktorý tam skoro celé noci s nami dozorne bedlil. I páni kr. notár a kr. mernik tiež bedlive dozorovali, aby nám voda násyp nepretrhla a naša práca aby marná nebola, lebo by nám bola celé chotáre zaliala, ako pred dvoma rokmi, ba ešte i viac bolo veľ vody. Pán Boh nám pri tej práci šťastlivo pomohol, tak že sme vodu zadržali. Na to však vypuknul u nás 19. sept. oheň, ľud ale náš schopný sbehol sa a zhorela len jedna stodola. Stalo sa to rukou podpaľača. Zase ale 29. septembra, t. j. na sv. Michala, pri veľkom a srašnom víchre vypukol oheň pred 11. hod. predpoludním, tak že to bol strach veľký. Oheň hnalo na staviská, i horely v pár miestach; tiež i na druhej strane na mnohé miesta hodil vietor oheň a horelo. Náš ľud bedlivo zalial všetko s pomocou Božou, tak že zhorelo len päť stodôl pľých krmivom a slamou a asi osem stohov slamy. Škoda je do 5000 zl., poistené všetko nebolo. Tiež i nižepodpísaný utrpel veľkú škodu, preto jestli by ctení čitatelia Kresfana dľa možnosti k pomoci prispeli, nech im to Boh všemohúci stonásobne vynahradí. Vína sa nám málo urodilo, ale zato dobré a silné. Cteným pánom vínokupcom a šenkárom ochotne k službám stojím, poneváč ma mnohí moji páni hostia vyzvali, abych si stroj k tomu zadovážil, tak pred rokom som sa odhodlal a kúpil, tak že veľ chytro sa dajú sudy naliať bez všetkej škody, a ja len po kresťansky žiadam ľavnú zásluhu. Preto prosím pánov šenkárov, aby ráčili sa sem k nám obrátiť vína kúpiť, a budú úplne spokojní i s tovarom, i s obsluhou.

Pavol Feketo.

Hospodárstvo.

Ako treba opatřit statok?

Môže mať hospodár akúkoľvek dobrú šľachtu vo svojej maštali, nič neosoží, jestli statok svoj riadne neopatrúva. Dobrá opatera nadovšetko, a toto je platné pre výchovu tak žrebčov, ako teliec, ba aj hydu. Prečo nesú na pr. sliepky jednej gazdinej väčšie vajcia, ako sliepky druhej? Preto, lebo tamtá cez celú zimu nielen že ich poriadno chovala, ale postarala sa i o to, aby hyd jej mal svoj čistý, a proti zime zachránený chlievec. Keď ale hyd je docela vystavený akej

kofvek tuhej zime, nuž všetok pokrm upotrebí telo sliepky len na to, aby potrebnú teplotu v sebe udržať mohlo, a tak pre vajcia neostane nič, alebo len málo. To je príčina, že zle chované a vyzimované sliepky o mnoho neskoršie nesú, ako také, ktoré sme v zime dostatočne opatrovali.

Čo tu o sliepkách hovoríme, platí pre všetky domáce zvieratá. Istá vec je, že ak postaráme sa pre statok o čistú, teplú, zdravú a dostatočne jasnú svetlú maštal, vtedy statok zdravší a mohutnejší vo svojom vyvíňovaní bude.

Ak teda chceme s dobrým úžitkom dochovávať svoj statok, musíme zadosť urobiť hlavnej podmienke hospodarenia: musia e obstarat pre statok čí-tú, zdravú, dostatočne svetlú miestnosť. V nízkej, tmavej a studenej maštaly statok biedno sa vyvíňuje a náchylný je (lebo slabý) ku ochoreniu.

Niemenej vážna podmienka je, aby statok dostatočnú a zdravú chôvu mal. Hovorí sa, že z ničoho nič, nuž keď hospodár príliš utrhuje statku na krme, sám seba sa klame, a keď prichádza č s poľných prác, natrápi sa, aj sám prenasleduje si statok, a práca pre slabosť zle chovaného statku nijako nejde od ruky.

Dobre musí sa chovať statok už od malý. Rozumný hospodár nepredá teľa dobre podarené, ba keď zkusí, že ono už čo malé teľa má dobrý vzrast, a že je mocné, na takéto on najväčšou bedlivosťou pozoruje, a na žiaden pád nedovolí ho tak zavčas odlúčiť od kravy, ako to vôbec u malých hospodárov vo zvyku je, lež nechá toto podarené teľa najmenej 7 ba aj 10, 12 týždňov mlieko požívať. Odlúčime-li za 3—4 týždne teľa, ono 1. náramne schudne; 2. žalúdok sa mu rozteperí, že vyzerá ako nadúchané gajdy; 3. prestane na dobrý čas vyvíňovať sa a nerastie takmer nič. Nesmie nikto hovoriť, že krava tolké týždne nevydrží, lebo nie je potrebné, aby teľa cicalo, dosť je, keď po 6-tom týždni dá sa mu aspoň kolko-tolko mlieka z volaktorej nádoby pri každom pokrme. Vtedy ani behačku nedostane, ani rastať neprestane, ani sa mu brucho nerozduje, a pri takejto opatere narastie za pol roka raz tolké, ako druhé chytré odlúčené.

Ale premnoho záleží aj na krme. Není na tom dosť, aby sme dali potrebnú koľkosť krme, ba vážnejšia je tu o mnoho jakovosť. Potuchlá, plesnivá a smradlavá datelina alebo slama neobsahuje ani zďaleka tú potravnú silu v sebe, čo krm čistý, suchý. A keď staršiemu statku aj neškodí, ale tým viac škodí veru dorostkom. Vôbec mali by naši hospodári o mnoho viac bdiel o výchovu mladého statku, však to už každý vidí, že veru dnešný čas ak len z lichvy

neutržíš groš z ról nevidíš ničoho, všetko zožerie porcia, assekurácia a iné výdavky.

Keď už maštal a krm čisté a zdravé musejú byť, samo sebou rozumie sa, že aj statok nám musíme čisto držať. Zalepený nečistý statok nemôže byť zdravý, a preto aj nijako nerastie. Dobrý hospodár si tedy veľmi prísno dozerat bude, aby čelad nepolahčila si a statok v nečistote nenechala. Dobre vieme, že sluhovia mile-radi vyhovárajú sa na všeličo, ale tu nesmie sa ustúpiť, lebo nedbanlivo-f sluhu môže ťažké peniaze vyhnat gazdovi z vrecka, nakoľko zle opatrovaný statok o mnoho menšej ceny je na jarmoku.

Statok chovať treba na určitý čas. V určitom čase má dostať krm a potrebný nápoj, a vždy je lepšie v malých dávkach krmieť, nežli naraz celú hromadu statku navalať. E. S.

ODKAZY REDAKCIE.

Zase len prosím musíme et. dopisovateľov, aby len na jednej strane a na krátko písali, a uverejnenie nežiadali hneď, lebo to pri najlepšej vôli nemôžeme so všetkými urobiť. — **A. K. v Brezne.** Váš dopis v tomto čísle nemohol byť uverejnený, uverejníme ho v budúcom. Zdáte sa mi byť človekom vzdelanejším, nože odporúčajte čítanie dobrých spisov aj druhým spolubratom a sestram našim. — **M. K. mladý drotár v Rovnom.** Musíme váš dopis opraviť, ináč je dobrý. Len sbierajte data o úžerníckych židoch a pošlite to k nám. Čosi musíte aj vy ľudia robiť, lebo onedlho bude po vás! — **Pani M. Gy. rod. P. a.** Váš list mi bol opravdu potechou. Ani by ste neverili, že to tu ide človekovi kolko ráz do plaču, keď so všetkých strán len hlúposť, korhelstvo, a zase nesvedomitosť, prenasledovanie a všeobecné hynutie mi oznamujú v mnohých listoch. Dal by nám len Boh milosrdný čím viac takých verných priateľských duší. Ináč záležitosť vašu oddali sme vydavateľstvu. — **Ján Huja Br. C. Canada.** Musíte už mnohé roky trápiť sa v Amerike, lebo miešate mnoho anglických a poľských slov. Vidno, že je v Amerike mnoho Haličanov. Pravdaže, lebo rakúski Nemci zúmyselne podporovali v Haliči nadvládu židov, aby vycicaný národ ztratil sa musel. Nebojte sa, keď to v Uhorsku tak pôjde, nuž budú mať na moju milú pravdu parolode morské roboty s množstvom vandrujúcich Slovákov! Článok v tomto čísle nemohli sme uverejniť. — **K. J. Durkov v Ž.** Obdržali sme, „Kresťan“ budú vám riadne posielat. — **K. P. v P.** Máte v poriadku. Za to sa vy hanbiť nikdy nesmiete. Veď pravda a právo musí zvíťaziť, a nepriateľov budeme môcť ako darebákov a bláznov vysmiať. — **Čhtelníčan.** Dopis sme uverejnili. Vám ako krajanovi dali sme prednosť. Boh žehnaj prácam vašim. Veď už bolo aj treba, aby ľud prebudil sa. Hnojníkovi nezávidím, ale Francka mi je ľúto zo srdca. Dá to Boh dobrý, že sa s ním zase sídeme v jednom tábore. — **Dp. A. R. v L.** Prosíme tiež o pohovenie. Teraz ešte nebolo možno, ale potom uverejníme.

Ku voľbe rychtára v Máste pri Stupave.

Za malý krátky čas máme voľbu rychtára mástovského u prahu, preto ani najmenej nebude škodiť, keď obyvateľov zväčša roľníckeho stavu tejto obce na jedno-druhé upozorníme.

Ponajprv nech dobre si rozvážia páni voľčia, že to veru nebolo by v poriadku s úradom rychtárskym takého človeka počtiť, ktorý svojou surovosťou a opovržením oproti cirkvi sv. a jej vrchnostiam prehroší sa. — Neme dostatočná k obsiahnutiu tohoto úradu súčasť človeka na úrad tento, lež musíme požadovať, aby on bol opravdu verným bratom svojich spoluobčanov, ktorí svojou úprimnou radou vžd len záujmom obce a nie svojím slúžiť hotový je, a v ktorom žiadnej pýchy nieta, a čo je najhlavnejšie a najviac váži: ktorý od žida docela neodvislý je.

Je síce pravda, a netrpí žiadnej pochybnosti, že mnohí ľudia kroz nešťastnú nehodu alebo náhodu prinútení sú peniaze sebe od žida vypožičať, keď ale dobre povážime si, že jaké veľké úroky a krom týchto všelijaké mnohé priateľstvá a dary žid od svojho dźnika berie, nuž musíme povedať, že by to bolo to najväčšie nešťastie a ten najväčší nesmysel dať sa radať človekom od žida úplne odvislým. Dľa nášho najlepšieho presvedčenia nemôžeme nikoho iného obci tejto na úrad rychtárstva odporučiť, ako buďto Valenta Taranzského, alebo Jána Klasa, ktorí pre svoju statočnosť získali si nielen čestné meno v obci, lež aj dôveru a lásku veľkej väčšiny občanov.

A keď aj mrzelo by daktorých, že Valent Taranzsky pred rokmi nechcel prijať úrad rychtársky, iste vieme, že tento raz pre dobro obce a k vôli svojich spoluobčanov to neurobí, aby úrad neprijal.

Bude li p. Valent Taranzsky za rychtára vyvolený, no to by sme mohli z úprimného srdca blahoželat občanom.

Bratia naši Mástovskí! Vaša obec je síce malá, ale o tom, že rozumne hospodárite a že verní ste zásadám cirkve Kristovej: o tom vás aj naďaleko znajú! Tedy voľte si len osvedčeného kresťana za rychtára!

Musíte mať na zreteli nič iné, ako záujmy obecne. Priateľstvo, rodina, sluby, hrozby, nahováranie nič neplatí!

Slúchajte len hlas svedomia svojho kresťanského!

Židov a jejich zadlžených otrokov musíte sa báť ako cholery.

Je to istá zkaža obci, keď židia či už sami, či kroz rychtára rozkazovúť a rozhadzovať sa môžu.

Bratia naši Mástovskí! nielen okolie očakáva od vás kresťanskú hrdinskosť, lež to požadujú od vás aj cirkev sv. P. Ježiša Krista, deti a manželky vaše! Zakúpiť, proti presvedčeniu hlasovať: na to len slabúsi sozobračeni sú schopní, no a v Máste takých snád len predsa nenie!

Avšak vieme dobre, že neopustíte sa. Ak by aj bolo dakoľko u vás duševne biednych ľudí, iste je, že vo väčšine horí láska za dobro svojej a za víťazstvo zásad Kristových. Nemáte sa čo obávať, chráňte sa krémára a nápojov jeho pri voľbe, a tak pekne krásne zvíťazíte, až milá vec! S Bohom!

K t o s i.

Nasledovné kalendáre ako jedine katolícke vyšli z tlače:

Sv. Štefanský Kalendár, ročník štvrtý. Je veľmi zaujímavého obsahu s mnohými obrázkami. Kalendár tento slúži ako poučné a zábavné čítanie familii na celý rok. Bájky a rozprávky v ňom nachodia sa, pri tomže aj zabavujú spolu aj upevňujú vieru, a v spôsobe srozumiteľnom karhajú chyby a hriechy všeobecné. Že nakoľko obľúbilo obecnstvo kalendár tento, dôkazom toho buď jeho s roka na rok vzrastajúce rozšírenie. Aby aj vydavateľstvo povďačným ukázalo sa oproti obecnstvu, dalo pre **Sv. Štefanský Kalendár** umelecky krásnu obálku vyhotoviť. Obálka táto je utešený, v dvánástych farbách predstavu úci sa obraz svätého Štefana, ako on vlasť svoju a korunu od pápeža obdržanú Preblahoslavenej Panne Marii akožto Ochránkyňi krajiny obetuje. Úfame, že et. čitatelia Kresťana tento kalendár milo prijmu, a rozširovať budú. Cena jedného je: 30 kr., s poštovým doposlaním 35 kr. 10 kusov stojí 2 zl. 60 kr., 20 kusov 5 zl. 40 kr. a 9 zl. 60 kr., 100 kusov 22 zl. Pri zásielke peňazi napred poštové útraty nesie tlačiareň.

Veľký Kresťanský Kalendár je nápis kalendára druhého. I tento vychádza ako štvrtý ročník, a et. obecnstvu môže byť z minulých rokov dobre známy. Obidva tieto kalendáre dp. dr. Janda, bývalý redaktor Kresťana sstabil, a tieže kalendáre jeho najlepšie spisobné diela ozdobiajú. Tento druhý kalendár svojou lacnotou pre chudobne šiu triedu obecnstva sa najlepšie hodi. Cena jedného je: 25 kr. 10 kusov 2 zl. 25 kr., 20 kusov 4 zl. 20 kr., 40 kusov 8 zl. 100 kusov 18 zl. Pri zásielke peňazi napred, poštové útraty platí si podobne tlačiareň. Jednotlivé exempláre kalendárov s náhradnou poštovou doberkou ceny poslať nemôžeme, lebo porto poštové samo 25 kr. činí. Do jedného poštového obalu vmestí sa na 20 kalendárov.

Prosíme dôstojné duchovenstvo a et. čitateľov, kalendáre tieto rozširovať už i preto, aby sa do rúk kresťanov kadejaké židovského ducha kalendáre nedostaly.

Najvýhodnejšie je kalendáre tieto s poštovou poukážkou si poručit na adresu túto: **Szent-Gellért-könyvnyomda, Budapest, Práter-u. 44.**

Jednotlivé kalendáre sa pošlú franko len vtedy, keď sa peniazepošlú vopred.

Mestská lekárň k „ČIERNEMU ORLOVI“

Temešvár, vnútorné mesto, námestie
sv. Juraja.

Založená 1735. Telefon 395.

Adressa telegrammu :

Mestská lekárň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu

je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným rheumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, bolesti zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďačovníctvo to dokazujú. Cena fľaše 1 zl., cena fľaše na prábu 50 kr.

Vodka na prsá a na pľúca: Výťah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekabátnym prostriedkom hojacim, ulavujúcim a osilňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých pľúcach, pri pľucovom hurute, pri zachrípnutí atď. Vela vďačovníctva potvrdujú istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 1 zl., fľašky na prábu 50 kr.

Krv čistiace pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytro a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdočnom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatuľka 21 kr., šesť škatuliek 1 zl. 5 kr.

Tieto vyprobované a za výborné uznané prostriedky dosiaľ jedine v temešvárskej mestskej lekárni, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známku a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričínením 16 krajciarov na balikovanie a poštové útraty). Objednané vyše 5 zl. franco.

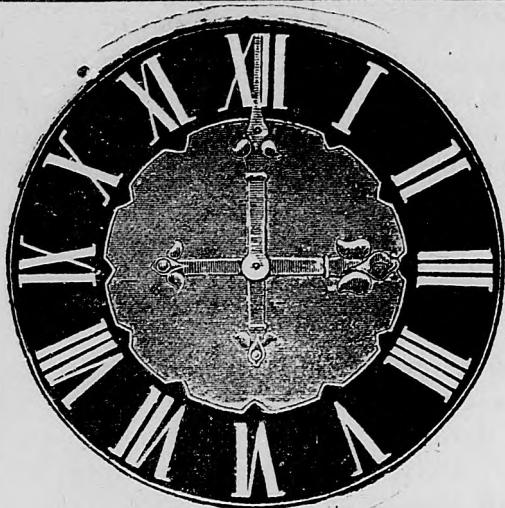
Katolícke kníhkupectvo.

Správa kat. umeleckého ústavu Sv. Gerharda otvorila

obchod katolíckych kníh

Tento katolícky obchod zamýšľa sústredniť tak uhorské, ako aj cudzozemské diela katolíckeho spisovateľstva, na sklade má maďarské, nemecké a slovenské modliace knihy a iné náboženské diela.

Umelecký ústav Sv. Gerharda má svoju tlačiareň a vlastné spisovateľstvo (Budapešť, VIII. Práter u. 44.).

Mám česť v známosť doniesť,

že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod nafaňovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenenou škryňou chránené. Vnútrinachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo väži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce výlučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam.

Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujímam.

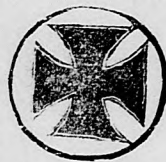
V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stollmann, hodinár.

Dvojnásobne elektromagnetický križ a či hviezda

R. B. N. 86968

uzdravuje a rozveseluje, za čo dobre stojime, pri lámke, záduchu, bezsnivosti, huč srdca, boleniu hlavy, epiflepsii, závratu a iným chorobám nervov. I 20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

niu ucha, ischli, zlom slychu, nervosite, nechťli po jiedle, boleniu zubov, bľadosti, migréne, klopaniu

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecenstvo, že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neúčinnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetická hviezda a či križ nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 2 zl., ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 3 zl. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať. Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobierekou alebo s vopredným poslaním peňazi rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,
Budapest, V., Kálmán-utca 19 M. sz.

FILIÁLKA
BANKY ,Tatra'

v Senici.

Prijíma vklady na zúrokovanie.

Najväčšia bezpečnosť! Banka Tatra má svojho kapitálu

1.600.000 korún.

Dáva požičky na zmenky a hypotéky.

Lacný úrok.

Zmieňa cudzie peniaze, dolláre, ruble marky a franky

čo najlepšie.

Prijíma splátky do Ameriky,
kto chceš do Ameriky poslať peniaze,

choď do banky Tatry v Senici.

Kupuje a predáva strižky a štátne papiere

**Filiálka
Banky ,Tatra'
v SENICI.**

Odpredaj

vybrakovaných štepov ovocných

Veľmi mnoho pekných 1—2—3 ročných takých prebraných štepov hruškových, jablonových, slivových, čerešňových, malinových, višňových a dulových orechov odpredám, ktoré pre vyklčovanie tably sa očisťujú. Spomenuté stromky z ohľadu na to, že skrz klčovanie držia ďalej nepôžu sa, za veľmi ľahnú cenu a síce dľa jakosti kus za 2—5—7—10—15 krov odpredajú sa. Spokojne môžem tvrdiť, že pri väčšom vysádzaní, v dobrej zemi, pri riadnom zasadení, a rozumnej opatere, s týmito lacnými stromkami práve toľko docielime, ako s tými, ktoré za dvakrát-trikrát toľkú cenu predajú sa. O tomto nadovšetko bohatý vývin koreňa stromkov svedčí. Inače aj tieto stromky všetkie sú určité, a poznačené šľachty. Zásielkou na prábu vďačne môžem slúžiť. Zo všetkých druhov v mojom cenníku značených môžem dať takéto lacné stromky. Cenník o víne, o viničných révoch, štepoch malinových, dulových, španielskych višniach, orechoch a všetkých iných šľachetného ovocia, a plánov, o ná trojoch zahradníckych

Cenník a menoslov pošle:

majiteľ gruntovnej, viničnej- a stromkovej školy

Ladislav Unghváry v Czegléde.

Ferdinand Stuflesser,

sochár a staviteľ

in Sct. Ullrich-Gröden (Tirol.)

odporúča

sochy svätých z dreva

Zvýška 100 120 140 150 160 170 180
Pozlátено fl. 35.— 50.— 68.— 78.— 84.— 100.— 115.— fl.

Katalogy krížových ciest a oltárov zdarma.

Vyznačeno od Jeho svätosti pápeža Leva XIII. zlatým medailom.

Najnovšie som spravil 7 oltárov so sochami a kancelom pre karmelitov v Budapešti.

slok.

Ohn.

Pravá „Franck'ova“ prísada ku káve

bez obrazu

je akosti ďaleko lepšej,
chuti príjemnejšej,
spotreby výdatnejšej

ako každý balík náhradkový

s „obrazom“. —

Kupujte preto vo vlastnom záujme len

pravú „Franck'ovu“ prísadu ku káve

„bez obrazu“

v drevených truhličkách alebo v balíkoch!

D. X 2618 Mi 9 II.

J. W. L.